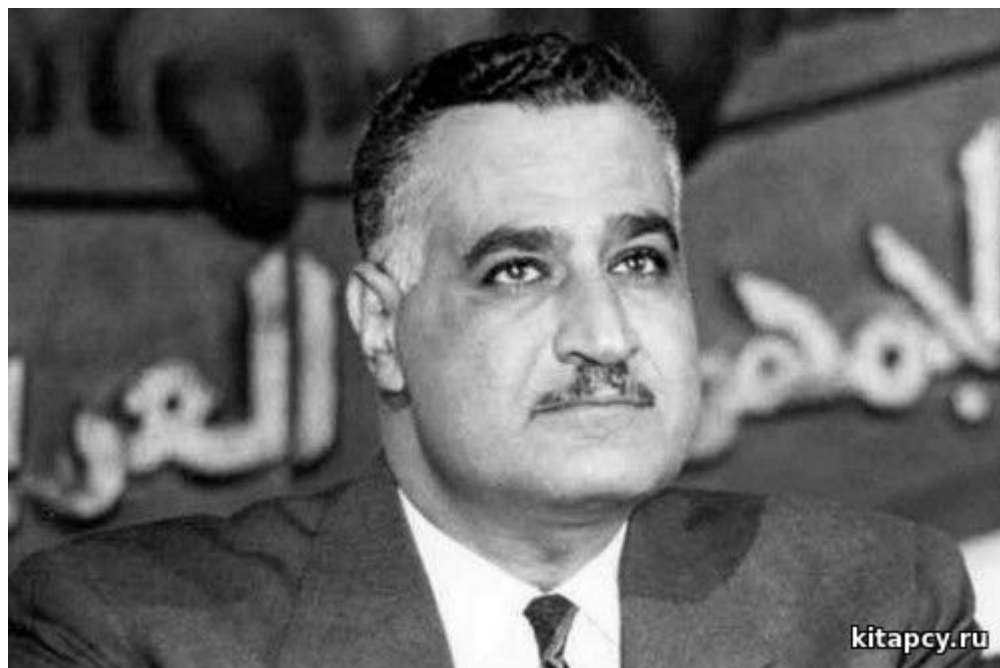

Bardygyny syzdyran ýitgi: Abdynasyr

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Bardygyny syzdyran ýitgi: Abdynasyr BARDYGYNY SYZDYRAN ÝITGI:
ABDYNASYR

1948-nji ýylyň Nekbe ýarasy Abdynasyryň kalbynda hiç bitmejek ýara bolsa, 1967-nji ýylyň ýeňlişiniň ýarasy dömüp bilmän ýatan iriňli çybandy.

[Müsürinň öňki prezidenti Jemal Abdynasyr.](#)

Jemal Abdynasyryň 1970-nji ýylyň 28-nji sentýabrynda duşenbe güni aradan çykandygynyň üstünden 53 ýyl geçdi.

Şol günüň iň möhüm global wakalaryň senenamasynda aýratyn ýer tutýandygy äşgär. Waka ýöne bir ýolbaşçynyň ölümi bilen baglanyşykly däl.

Ol Arap dünýäsiniň içinde we daşynda aşakky gatlakdanam, ýokarky gatlakdanam juda köp adamyň garşysyna giden lideridi. Şeýle bolanlygyndan bolsa gerek, Abdynasyryň pozisiýasyna we ýöreden syýasatyna baha berilende we şol bir görnüşde prezident hem-de şahsyýet hökmünde özi hakdaky garaýyşlarda şindizem çapraz pikirler dowam edýär.

Munuň bilen birlikde onuň garşydaşlary we tarapdarlary şu meselelerde umuman alanda bir pikirde ylalaşýarlar:

Abdynasyr ýöne-möne adam däl. Ilki bilen ol Müsürde görnüp-eşdilmedik döwlet dolandyryş modelini kemala getirdi.

Birnäçe sepgitde çaltlyk bilen populýarlaşyp Arap dünýäsini ýaňlandyrypdy, şol ýerdejem yslam dünýäsine we has soňra üçünji dünýä bilen umuman alanda ösüp baryan ýurtlara at-owazasy ýaýrapdy.

Ahyrsoňunda-da halkara arenasynda tanalýan adama öwrüldi. Şonuň üçin resmi taýdan 1956-njy ýylyň 24-nji iýunyndan başlap, aradan çykan gününe çenli Müsüri on dört ýyllap dolandyran prezident Abdynasyr dünýä derejesindäki ylmy-barlag merkezlerinde öwrenilýän şahsyýete öwrüldi.

Şol döwürde Abdynasyryň orunbasary bolup işläň Muhammet Enwer Sedat onuň ölüm habaryny beren badyna, Müsürde we Arap ýurtlarynyň birnäçe oba-şäherlerinde adamlar kowçum-kowçum bolup, Abdynasyryň ölümünüň yzyndan näme boljakdygyny we bu boýunça geljek seslenmeleri sydyrman bilmek üçin gulaklaryny radiolara we gözlerini teleýaýlymlara dikipdiler.

Şol adamlar ýaly Bingazidäki «El-Hakika» neşirýat we çaphana gullugynyň işgärleri-de edaranyň howlusynda üýşüpdi.

Şol wagt içlerinden biri gahar-gazap bilen maňa gygyryp: «Ony öldüren siz!» diýdi.

Nämäni göz önüne tutup şeýle diýýändigine düşündim. İşdeşimiň özi şol wagt redaksiýada işleýärdi, soňabaka ol mediýada ýokary derejeli pozisiýalarda dürli jogapkärçilikli wezipelerde işledi, onuň tutarygyny tapdym.

Abdynasyryň şol döwür iordan goşuny bilen palestinaly toparlaryň arasynda dörän ganly çaknyşygy soňlandyrmak üçin jemlenişen Arap ýygmanyşygynyň yzysüre Kairden iň soňky bolup çykan Kuweýtiň emiri Şeýh Sabah es-Salim es-Sabahy ugratmak dabarasyny dynyp-dynmanka ýüregagyrysynyň tutandygy mälimdi.

НАСЕР

А. Азарышев

ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ЛЮДЕЙ

kitapcy.ru

Duýguçyllyk bilen garalanda, Abdynasyryň ölüminiň arasyna düşen wagt bilen şol döwür iordan tragedigasyny soňlandyrmak üçin görkezen çäksiz tagallasynyň baglanyşdyrylmagyna düşünp bolsa-da, logiki taýdan seredilende beýle baglanyşyk bilen ylalaşmak mümkin däl.

Gürrüňi gidýän kärdeşim soň meniň bilen şu boýunça bir pikire geldi. Şol bir wagtyň özünde ofiser bolup 1948-nji ýylyň urşuna gatnaşanyndan bäri Abdynasyryň ruhunda palestin ýarasynyň syzlap ýörendigi babatda-da pikirdeş bolduk.

Abdynasyryň öz gözleriniň we beýleki müsürli hem-de arap ýurtlarynyň harby gullukçylaryň gözleriniň alnynda bir Arap

ýurdunyň elden gitmeginiň tragediýasyny başdan geçirýärdi. Palestin meselesiniň Müsüriň Arap dünýäsi boýunça ýöredýän syýasy ugurlarynyň we halkara pozisiýalarynyň düýpli halkalaryndan biri hökmünde nähili şekillenendigine soň düşünil-di.

Bu ýagdaý Suweýş kanaly konflikti bilen başlan we Jemal Abdynasyryň Müsüri Günbataryň täsirine boýun egdirme synanyşyklaryna jogap hökmünde kanaly millileşdirmek (döwlet eýeçiligine geçirmek) karary bilen tizleşipdi.

Yzyndan 1956-njy ýylda Suweýş urşy turdy. 1967-nji ýyla gelinende bu çaknyşyk 5-nji ýylyň iýun urşy bilen ýetjek derejesine ýetdi we Arap dünýäsiniň ymykly ýeňilmegi bilen gutaryp, Müsüriň, Siriýanyň, Iordaniýanyň ýerleriniň ep-esli böleginiň basylyp alynmagyna getirdi.

1948-nji ýylyň Nekbe ýarasy Abdynasyryň kalbynda hiç bitmejek ýara bolsa, 1967-nji ýylyň ýeňlişiniň ýarasy dömüp bilmän ýatan iriňli çybandy. Bu ýara dura-bara bitişenem bolsa, onuň goluny-ganatyny döwmek bilen çäklenmedi, şol bir wagtyň özünde lider hökmünde at-abraýyny-da zaýalady.

Jemal Abdynasyr 53 ýyl oň aramyzdan göçüp gidenem bolsa, özüni görmeýän, eşitmeýän we belki-de, ýeterlik bilmeýän nesilleriň arasynda-da oňyn ýa-da bioňyn ýagdaýda bardygyny hemişe syzdyrды durdy.

Bekir UWEÝDA.

Ýekşenbe, 01.10.2023 ý. Publisistika